

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

Вивчення іноземних мов як умова міжкультурної комунікації

Допущено до захисту «__» _____ 2020 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:
студ. групи ПР-62
Зубкова Юлія Віталіївна

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доцент
Чуланова Галина Валеріївна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	5
1.1 Сутність, об’єкт і предмет міжкультурної комунікації.....	5
1.2 Роль мови в умовах міжкультурної комунікації.....	8
РОЗДІЛ 2 ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	10
2.1 Ефективні способи використання відео в процесі вивчення іноземної мови	10
2.2 Ефективні способи використання автентичних текстів в процесі вивчення іноземної мови.....	14
ВИСНОВКИ	17
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	19
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ	21
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	22
ДОДАТКИ	24

ВСТУП

Наукова робота присвячена дослідженню процесу вивчення іноземної мови як умови міжкультурної комунікації. В сучасному світі взаємодія між людьми з різного мовного та культурного походження відбувається постійно. З розвитком технологій і транспорту, та зростанням імміграції все більше людей подорожують світом, а суспільство стає все більш різноманітним.

Безперечно, міжкультурна комунікація виникає тоді, коли взаємодіють люди різного культурного походження. Використання мови відіграє важливу роль у міжкультурному спілкуванні. Вона тісно пов'язана з нашою та іншомовною ідентичністю, а також пов'язана з групами, до яких ми належимо та з нашим соціальним місцем у суспільстві. У мультилінгвальному світі ми іноді думаємо, що успішне спілкування - це лише питання того, чи говорять люди однією мовою. Однак спілкування - це набагато більше, ніж мова.

Сьогодні ми спілкуємося за межами національних кордонів, окрім розмов та листів за допомогою електронної пошти, спілкування в чаті, ведення блогів, пошуковиків. Мова допомагає формувати культуру і навпаки, а вивчення іншої мови пропонує нам можливість вступити в цю культуру та сприйняти наше оточення способами, досі неувяними.

Проблеми набуття міжкультурної компетенції під час вивчення іноземної мови привернули увагу багатьох науковців. Значний внесок у дослідження проблеми зробили такі науковці, як І. О. Алексеева, Ф. С. Бацевич, В. М. Манакін, В. Müller-Jacquier, К. Nakayama Thomas та інші [1, 2, 5, 20, 26].

Актуальність даної роботи зумовлена тим, що сучасні глобальні суспільно-політичні та економічні зміни викликають значний інтерес до культури інших народів як визначальної умови вивчення іноземної мови та потребують з'ясування низки питань, пов'язаних із явищем набуття міжкультурної компетентності.

Об'єктом дослідження є вивчення іноземної мови.

Предмет дослідження – вивчення іноземної мови як умова міжкультурної комунікації.

Матеріал дослідження – відео, що стосуються британської культури, оповідання та вірші О. Генрі.

Мета дослідження – виявити сутність поняття міжкультурна комунікація та визначити специфіку виникнення міжкультурної комунікації в межах процесу вивчення іноземної мови.

Завдання дослідження:

- проаналізувати існуючі визначення поняття міжкультурна комунікація;
- виявити принципи та умови існування даного явища;
- встановити роль мови в умовах міжкультурної комунікації;
- дослідити ефективні способи використання матеріалів культурної спадщини, традицій та звичаїв під час вивчення іноземної мови як умови міжкультурної комунікації.

Для вирішення поставлених завдань використані наступні **методи дослідження**: метод компонентного аналізу, порівняння, моделювання, описовий та зіставний метод.

Практичне значення даної роботи полягає в тому, що цей матеріал можна рекомендувати для використання у розробці курсу загальної теорії міжкультурної комунікації. В області викладання іноземних мов даний матеріал можна використовувати в дисциплінах загального мовознавства, країнознавства, лінгвокраїнознавства, теорії перекладу і лексикології.

Апробація роботи. Робота була апробована на Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної науки та освіти» (15-16 квітня 2020 р.), секція «Педагогічні науки» [3].

Структура роботи: бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, двох підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Список використаних джерел становить 41 позицію.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Численні дослідження питань взаємодії культур свідчать про те, що зміст і результати різноманітних міжкультурних контактів багато в чому залежать від здатності їхніх учасників розуміти один одного і досягати згоди, яке головним чином визначається етнічною культурою кожної з взаємодіючих сторін, психологією народів і цінностями, які панують у тій чи іншій культурі.

У зв'язку з глобалізацією значно зростає необхідність розвитку міжкультурної комунікації для розуміння комунікантів, що належать до різних етнічних культур всередині своєї країни або за її межами [26, с. 597].

Зворотною стороною глобалізації є міжособистісні, міжгрупові та міжкультурні конфлікти, викликані прагненням зберегти свою ідентичність та унікальну культуру і найважливішою складовою міжкультурної комунікації є знання мови.

1.1 Сутність, об'єкт і предмет міжкультурної комунікації

Як багатопланове поняття міжкультурна комунікація охоплює дві головні складові – «культуру» і «комунікацію».

Комунікація – один із найважливіших процесів людського життя. Це поняття охоплює значно більше, ніж просто обмін інформацією між комунікантами [16, с. 225-227]. Крім словесної мови, комунікація здійснюється також невербальними засобами, які можуть супроводжувати або ж повністю замінити звичайну мову під час спілкування.

Так, на думку В. М. Манакіна, «комунікація – спілкування за допомогою вербальних і невербальних засобів із метою передавання та одержання інформації» [5, с. 8]. Зі змінами в світі, поширенням міжнародних контактів змінився і характер спілкування. Встановлення дружніх та ділових відносин з представниками інших країн потребує володіння іноземними мовами.

Проте, цього недостатньо, оскільки серйозною перепорою в комунікації з іноземцями є незнання їхніх культурних і етнічних особливостей.

Поняття культура багатогранне і складне для визначення. Культура включає в свою систему соціальні норми і установи, духовні цінності, сукупність відносин людей до природи, між собою і до самої себе. Культура характеризує особливості свідомості і поведінки, діяльності людей, праці, мови, фіксується як спосіб життєдіяльності окремого індивіда, соціальної групи чи всього суспільства в цілому [10, с. 15]. В. А. Качкан розгорнуто визначає культуру, як «специфічний спосіб організації і результат творчої діяльності людини у суспільстві, що формується на основі ієрархічної системи загальноприйнятих для конкретного суспільства цінностей (норм, зразків, образів, ідеалів, переконань та стандартів), які передаються від покоління до покоління не генетичним шляхом, а шляхом соціалізації» [4, с. 13]. До культурного спадку кожного народу традиційно відносять такі його елементи: мову, обряди, фольклор, традиції, звичаї, символи, ідеали, стандарти та норми.

У словнику термінів міжкультурної комунікації Ф. Бацевича поняття комунікація визначається, по-перше, як «смісловий та ідеально-змістовий аспекти соціальної взаємодії, спілкування», по-друге, як «складова спілкування поряд з перцепцією та інтеракцією», по-третє, як «складний, символічний, особистісний, трансакційний, часто неусвідомлюваний процес обміну знаками, під час якого транслюється певна інформація зовнішнього або внутрішнього характеру, а також демонструються статусні ролі, в яких перебувають учасники спілкування стосовно один одного» [27, с. 81-82]. Питання про ціннісний характер культури тісно пов'язане із проблемою ціннісних аспектів міжкультурної комунікації.

Міжкультурна комунікація (МК) – це процес взаємного зв'язку та взаємодії представників різних культур [6, с. 273]. Це специфічна взаємодія між суб'єктами, у якій відбувається обмін інформацією, уміннями, досвідом і навичками носіїв різних типів культур.

Для Мюллера-Жак'є, прикладного мовознавця, міжкультурна комунікація означає «своєрідну ситуацію спілкування: різноманітні мовні та дискурсні стратегії, які люди з різних культурних ситуацій використовують у прямих ситуаціях віч-на-віч» [20, с. 295].

Чжу Хуа пропонує ширший погляд, включаючи в її визначення як міжкультурні, так і міжкультурні елементи. Для цього прикладного лінгвіста міжкультурна комунікація означає ситуацію, коли люди різного культурного походження контактують між собою; або предмет вивчення, який стосується взаємодії між людьми різних культурних та етнічних груп та порівняльних досліджень моделей спілкування між культурами [14, с. 422].

Хоча деякі визначення зосереджуються на «обміні інформацією» між людьми з різних культурних груп, Джек і Фіппс підкреслюють, що міжкультурна комунікація є «сукупністю спільних дій у світі», тобто «діалогічним та матеріальним обміном між членами культурних угруповань». Їхнє визначення має на меті усвідомлення міжособистісного, динамічного характеру міжкультурного діалогу та взаємодії. Для цих прикладних лінгвістів приналежність до культури «по-різному позначається згідно до раси, етнічної приналежності, національності, мови, класу, віку та статі» [15, с. 11]. Міжкультурна комунікація дуже часто передбачає участь другої мови, причому один або обидва співрозмовники використовують мову, яка не є рідною.

Об'єктом міжкультурної комунікації є спілкування представників різних національних і лінгвокультурних спільнот, а предметом — прийняті в національних спільнотах мовні стереотипи і норми поведінки, спілкування, певні «культурні сценарії» різних дій, усталені моделі сприйняття та оцінювання предметів і явищ, соціально унормовані звички, традиції, ритуали, дозволи, заборони тощо [5, с. 9]. Справжня міжкультурна комунікація виходить за межі простого «обміну інформацією» та вузьких концепцій членства в культурі, завдяки чому культура зводиться до національності, а зміни в межах культурних груп значною мірою ігноруються.

Основними ознаками нації як людської спільноти вважають територію, мову, культуру, історію [1, с. 5]. Проте нині, в часи швидкої глобалізації, масових міграцій, етнічної мішанини, кожна з цих класичних ознак нації вже не обов'язкова і може бути спростована. Наприклад, кількість представників різних національностей, які живуть не у своїх країнах, тобто не на своїй території, постійно збільшується [5, с. 22].

Міжкультурна комунікація - це процес комунікативної взаємодії між людьми та групами, які мають культурні відмінності. Ці культурні відмінності - це головним чином відмінності у сприйнятті, інтерпретації, цінностях та поведінці. МК вивчає, як ці зміни суттєво впливають на форму та результат комунікативного акту [13, с. 86].

Визначаючи сутність міжкультурної комунікації варто згадати міжкультурну компетентність. Міжкультурна компетентність – це здатність ефективно функціонувати в різних культурах, мислити та діяти належним чином, а також спілкуватися та працювати з людьми з різних культурних середовищ – вдома чи за кордоном [18, с. 490; 27, с. 78]. Міжкультурна компетентність є цінним надбанням у все більш глобалізованому світі, де ми все частіше взаємодіємо з людьми з різних культур та країн, які мають різні цінності, вірування та досвід.

1.2 Роль мови в умовах міжкультурної комунікації

Мова – це комунікативний процес у чистому вигляді у кожному суспільстві, виражений засобами комунікації. Він допомагає спілкуванню, і це найважливіша, найяскравіша та найбільш формальна та соціально визнана форма комунікативної поведінки.

За своєю суттю мова і культура одночасно взаємопов'язані та взаємозалежні [9]. Без мови культура не може бути повністю реалізована, зрозуміла або передана майбутнім поколінням. Відповідно, будь-яке визначення

культури є неповним без розуміння ролі мови в її генезисі, розвитку та миттєвому вираженні.

Мова зберігає культурні цінності у своїй лексиці, граматиці, ідіомах, прислів'ях, приказках, фольклорі, а також у художній та науковій літературі - як у писемному, так і в усному вигляді [17]. Мова впливає на думку, і, таким чином, впливає на значення, які передаються словами.

Вільне володіння іноземною мовою є складним завданням, яке займає багато часу, але воно має важливе значення для досягнення міжкультурного розуміння суспільства, в якому цією мовою розмовляють. Сприйняття особистості важливіше об'єктивної реальності для визначення поведінки індивіда [12, с. 14]. Ці сприйняття різняться від однієї культури до іншої.

Безсумнівно, міжкультурна комунікація та навчання іноземних мов невіддільні, адже навчання іноземної мови має на меті не просто передати знання мови, а й розвивати комунікативну компетентність учнів та навички міжкультурного спілкування [25, с. 221]. У цьому сенсі доцільніше розглядати викладання іноземних мов як частину міжкультурної освіти.

Використання мови - це фактично активний процес побудови. Ми будемо та реконструюємо соціальну реальність та ідентичність не лише через мову, але й через мову під час соціальної взаємодії [21, с. 5].

Саме мова і певні прояви національної культури (національний одяг, деталі поведінки, етикет, жести, приналежність до тієї чи іншої релігії, дотримання відомих обрядів, звичаїв) засвідчують належність людини до того чи іншого народу [2, с. 251]. Мова накопичує й закріплює у своїх одиницях (головним чином – в словах, у стійких словосполученнях і фразеологічних зворотах) історичний досвід народу – носія певної мови [7]. Саме тому її називають вмістилищем знань.

Отже, всі культури істотно відрізняються між собою. Спосіб мислення, мовлення, почуття й моделі поведінки людини не випадкові, а перебувають під глибоким впливом її культурної спадщини. Мова визначає поведінку людини у будь-якому культурному середовищі.

РОЗДІЛ 2

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Культурна компетентність є ключовою для розвитку в сучасному світі. Вивчення мови неминуче передбачає вивчення різних культур [24, с. 189]. Студенти дізнаються про культуру як на заняттях з вивчення мови, так і через досвід змістовних переживань.

Вивчення іноземної мови передбачає засвоєння не лише мовних форм, а й способів мислення та моделей поведінки. За допомогою вчителя студенти можуть критично ставитись до стереотипів різних культур, пов'язаних з національною їжею, зовнішністю та стилями мовлення.

Тож, для того, щоб ефективно комунікувати з іншими культурами, люди повинні бути готовими адаптуватися до нових ситуацій, поважати інші способи сприйняття світу [8]. Коли мовні навички та міжкультурна компетентність поєднуються під час вивчення мови, студенти готуються до активної участі у функціонуванні глобального світу.

2.1 Ефективні способи використання відео в процесі вивчення іноземної мови

Сучасна методологія навчання іноземних мов має на меті використання цілої низки технологічних засобів для виконання навчальної мети [19, с. 314]. Одним із цих засобів навчання є відео.

Відео – один із найпопулярніших способів донести інформацію до учнів, який може бути корисним джерелом знань як для студентів, так і для вчителів. Особливо це стосується вчителів іноземних мов, які мають на меті розвивати в учнів мовні навички говоріння, аудіювання, читання та письма [22]. Вчителі іноземних мов можуть знайти цілий ряд навчальних можливостей, які можна використати з неабиякою користю на заняттях.

Так, відеоролики сприятимуть критичному мисленню учнів та мотивувати їх висловлювати свою думку іноземною мовою [23]. Важливо, щоб кожен вчитель іноземної мови мав можливість інтегрувати відеотехнології в рутинну аудиторію та в процес навчання мови.

Як ми вже зазначили раніше, об'єктом явища міжкультурна комунікація під час вивчення іноземної мови є стереотипи, норми поведінки, соціально унормовані звички, традиції, ритуали, дозволи, тощо [5, с. 9]. Саме тому матеріалом нашого дослідження слугують автентичні відеоролики на тему «Традиції, звичаї і свята Британії».

Для того, щоб дослідити ефективні способи використання відео під час вивчення іноземної мови, необхідно визначити поняття відео. Відео – короткометражний фільм або запис події, зроблений за допомогою цифрових технологій, який переглядають на комп'ютері, особливо через Інтернет [29].

Переваги використання відео у навчальному середовищі численні. Серед них:

- кращий сенсорний досвід, ніж під час використання друкованих матеріалів;
- ресурс, який можна переглядати з будь-якої точки на планеті;
- покращення запам'ятовування;
- допомога у вивченні всіх предметів;
- підвищення рівня цифрової грамотності та комунікації;
- полегшення можливостей дистанційного навчання;
- посилення залучення студентів до процесу навчання [31].

Їх зручність та універсальність роблять їх корисними для студентів, викладачів та навчальних закладів. Під час навчання, коротші ролики (5-10 хв.) допомагають студентам засвоїти інформацію, не перевантажуючи їх. Більш довгі відео також ефективні, однак їх загальна тривалість, як правило, повинна бути обмежена та становити не більше 30 хвилин.

(1) На заняттях, що проходили під час педагогічної практики, ми зі студентами переглянули відео на тему “British traditions still practiced today”.

Відео надає ґрунтовну інформацію про цікаві й іноді дивні британські традиції, яких дотримуються й нині. Відеоматеріал надає цілу низку таких традицій, кожна з яких має окремий заголовок. До перегляду я ставила наступні завдання: 1) обговорення поданої теми, відповідь на питання вчителя; 2) саме перегляд відео; 3) виділення головного під час перегляду; 4) розуміння основної думки; 4) підтвердження або спростування тверджень учителя після перегляду відеоматеріалу. Після його перегляду ми зі студентами виконали декілька вправ для контролю розуміння прослуханого. Ми обговорили його головну думку, виконали завдання на підтвердження або спростування тверджень, які утворені згідно до змісту відео (Додаток Б).

(5) Задля формування міжкультурної компетенції студентів, необхідно також вивчати національні свята країни, мову якої вони вивчають. Саме тому наступним завданням, яке пов'язане з культурною ідентичністю Великобританії, було відео на тему “British Holidays - New Year's Day”. В цьому відеоматеріалі доповідачка надає детальний огляд відомого свята – Нового Року, розповідаючи, як його святкують у Британії, від одягу до прикрашання домівок та ялинки. Після його перегляду студенти мали переказати зміст відео англійською мовою і перекласти окремі слова й словосполучення, що були виведені на проєкторну дошку у вигляді списку. Серед завдань до перегляду відеоматеріалу: 1) формулювання основної думки прослуханого; 2) переказ змісту англійською мовою, 3) переклад лексичних одиниць.

(8) Прослуховування автентичних текстів, живої мови неабияк сприяє розвитку мовленнєвих здібностей студентів. Наступним відеоматеріалом, який був залучений до роботи в аудиторії було відео з опитуванням англійців на вулицях Лондона. Кожна людина, яка брала участь в опитуванні, відповідала на питання журналіста про Різдво, його святкування та очікування. Жителі Лондона розповіли про подарунки, які вони очікують та страви, які вони будуть готувати. До перегляду я ставила наступні завдання: 1) виявлення та виписування незнайомих слів та словосполучень; 2) визначення головної думки

прослуханого; 3) контроль розуміння тексту шляхом виконання тесту на відновлення випущених елементів речення.

(4) Для того, щоб цілком зрозуміти культуру країни, мову якої ти вивчаєш необхідно зануритись також і в її національну кухню. З цією метою я обрала відео з повним оглядом головних страв британської кухні під назвою “British Food”. Окрім точного розуміння тексту, завданнями до даного відеоматеріалу були: 1) складення переліку національних страв; 2) занотовування короткого опису кожної з них. Після перегляду студенти виконали вправи, в яких необхідно було вирішити, чи правдиві подані речення, чи ні.

(6) Слід відзначити, що вивчаючи окремі лінгвокраїнознавчі теми про країну, мову якої вивчають студенти, їм іноді дуже важко уявити загальну картину іншомовного світу. Як поведуться англійці? О котрій вони встають зранку? Що їдять на сніданок? Чи насправді вони так люблять працювати в садку? На ці та багато інших запитань ми зі студентами знайшли відповідь завдяки цікавому відео з участю відомих акторів – Емілі Блант і Джеймсом Мак-Евой. Перед переглядом студенти відповіли на питання щодо того, чи знайомі вони з поданими акторами, які кінострічки вони бачили з їхньою участю. Окрім того, студентам випала можливість продемонструвати уяву – вони пропонували свої варіанти змісту, подій відеоролику, ґрунтуючись лише на його назві. Завданнями, які я поставила до роботи з цим відеоматеріалом були: 1) розвиток уяви студентів; 2) написання короткого переказу прослуханого українською мовою; 3) усний переклад тексту; 4) висловлювання власної думки студентів. Ми переглянули відеоролик двічі, після чого студенти по черзі перекладали текст відео, по декілька речень. Також, студенти мали можливість висловити свої думки з приводу типового дня англійця. Домашнім завданням було написання короткого переказу відео українською мовою.

Отже, застосування відеоматеріалів на заняттях іноземної мови для формування мовленнєвих навичок та набуття міжкультурної компетентності є надзвичайно ефективним. Для реалізації даного виду навчальної діяльності існує багато можливостей.

2.2 Ефективні способи використання автентичних текстів в процесі вивчення іноземної мови

Сучасна методика викладання іноземних мов пропонує широке використання оригінальних, тобто автентичних текстів.

В автентичному тексті представлені ціла низка корисної лексики і правильне граматичне оформлення висловлювання, а також змістовна сторона, що відіграє важливу роль та містить інформацію про культуру країни [28]. В таких текстах відтворено національну специфіку країни, мова якої вивчається, а інформація, яка є цікавою та значущою для студентів відповідає їхнім потребам та інтересам [11, с. 124]. Такий текст викликає певну реакцію, стимулює розумову діяльність студентів під час вивчення іноземної мови.

(2) Серед масиву автентичних художніх текстів я обрала оповідання О. Генрі. Першим оповіданням стало “After Twenty Years” (1906). Ми зі студентами прочитали відомий твір про чоловіка, який хоче дотримати свою обіцянку зустріти свого найкращого друга в тому самому місці, де вони познайомилися двадцять років тому, перш ніж вирушити на Захід. Для орієнтування студентів на цілеспрямоване і свідоме розуміння інформації, я надала головні відомості з біографії письменника шляхом демонстрації веб сторінки на проекторній дошці [30]. Після прочитання тексту ми виконали поставлені мною задачі: 1) ознайомлення з новою лексикою; 2) семантизація (визначення понять) нових лексичних одиниць; 3) написання короткого переказу англійською мовою; 4) створення таблиці з описом головних героїв твору; 5) контроль розуміння змісту оповідання шляхом виконання тестових завдань (Додаток А).

Маю зазначити, що всі встановлені завдання, крім одного, були виконані. Зважаючи на брак часу та багатозначність багатьох з нових лексичних одиниць, повноцінно виконати всі поставлені задачі не вдалось.

(9) Одним із корисних оповідань О. Генрі для формування міжкультурної компетентності студентів є твір “The Last Leaf” (1907). Ми зі студентами обрала

цей твір для індивідуального читання вдома. Події твору, які розгортаються у Нью-Йорку 1905 року, яскраво передають манери поведінки, вподобання, вірування і переконання людей того часу. Завданнями до заняття, що було побудоване на творі відомого письменника О. Генрі були: 1) розуміти та вміти описувати героїв та події твору; 2) вільно володіти глосарієм оповідання; 3) виявити основну думку і мораль твору. На занятті студенти письмово склали синопсис оповідання, охоплюючи головні події, які розгортались у ньому. Крім того, студенти відповідали на мої питання за змістом твору, надавали визначення нових лексичних одиниць англійською мовою.

(7) Створення необхідного культурного оточення шляхом вивчення автентичних художніх текстів є важливим способом залучення учнів до культури країни, мова якої вивчається. Під час проходження педагогічної практики я зосереджувалась саме на цьому принципі. На заняттях ми зі студентами знайомилися не лише з оповіданнями, а й із віршами О. Генрі. Ми опрацювали вірш “Hard to Forget” (1939). Після прочитання вірша, ми зі студентами обговорили його, визначили головну думку, мораль твору, виявили незнайому для них лексику. Після цього студенти утворювали речення з використанням лексичних одиниць із твору. Домашнім завданням був творчий переклад вірша. Серед поставлених мною задач були: 1) ознайомлення з текстом вірша; 2) виявлення нових для студентів слів та словосполучень; 3) самостійне вживання нових лексичних одиниць у реченні; 4) розвиток уяви студентів.

(3) Одним із розглянутих творів О. Генрі під час педагогічної практики стало і оповідання “A Retrieved Reformation” (1903). У ньому описані події, які призводять до виправлення та перевиховання колишнього засудженого. Ми зі студентами обговорили назву твору, визначили його основну думку. Також, студенти відповідали за заздалегідь підготовлені мною питання за змістом оповідання. Перед нами були поставлені наступні завдання: 1) практикувати правильну вимову під час читання; 2) визначити і проаналізувати тему твору, визначити зв'язок заголовку та його змісту; 3) контроль прочитаного шляхом виконання тестових завдань.

(10) Ще одним твором, який став у нагоді під час проходження педагогічної практики, був вірш О. Генрі “Vanity” (1895). Студенти мали прочитати твір, визначити його головну думку і виписати з тексту всі прикметники. Студенти також добирали антоніми до отриманих лексичних одиниць і добирали найвдаліший еквівалент до кожного прикметника. Для засвоєння сполучуваності слів, студенти утворювали по 3 речення з використанням вивченої лексики.

Домашнім завданням було написання есе з теми “Vanity and Poet” До завдань, що постали переді мною під час заняття були: 1) засвоєння форми і значення лексичних одиниць; 2) засвоєння сполучуваності слів; 3) застосування лексичних одиниць твору у написанні есе.

Я вважаю, моя педагогічна практика була успішною. Проте, інколи не вдавалося виконати всі завдання, поставлені мною. Під час перегляду відео студенти виявляли більшу активність у випадку, якщо відео мало субтитри. На жаль, без них, студентам інколи було важко зрозуміти вимову доповідача. Також, під час опрацювання автентичних творів письменника О. Генрі через багатозначність лексики студенти мали проблеми з визначенням точного еквівалента лексичних одиниць, які були представлені в окремому тексті.

ВИСНОВКИ

Міжкультурна комунікація – явище багатогранне і не має чіткої дефініції. Безперечно, воно тісно пов'язане з процесом вивчення іноземних мов.

Вивчення іноземної мови передбачає розгляд і засвоєння не лише мовних форм, а й способів мислення та моделей поведінки. За допомогою викладача студенти можуть критично ставитись до стереотипів різних культур, пов'язаних з національною їжею, зовнішністю та стилями мовлення, розрізняти їх.

Відповідно до мети і поставлених завдань були проаналізовані основні визначення поняття міжкультурна комунікація. В цілому, міжкультурну комунікацію визначають як знання про стандарти сприйняття, віри, поведінки та переконань, що поширюються картинами світу, а також соціальні норми та зразки поведінки, які виявляються в процесі соціальної інтеракції членів різних суспільств.

Виявлено принципи та умови існування даного явища. Так, процес міжкультурної комунікації забезпечують мислення, свідомість, пам'ять і мова. Основою здійснення успішної комунікації між її учасниками є поєднання знань мови і культури. Зіставлення основних визначень поняття міжкультурної комунікації засвідчує, що під час процесу спілкування людей двох країн відбувається обмін інформацією, уміннями, досвідом і навичками носіїв різних типів культур.

Зазначено специфіку виникнення міжкультурної комунікації в межах процесу вивчення іноземної мови. Безумовно, міжкультурна комунікація та мова невіддільні, адже навчання іноземної мови має на меті не просто передати знання мови, а й розвивати комунікативну компетентність учнів та навички міжкультурного спілкування. Саме мова і певні прояви національної культури засвідчують належність людини до того чи іншого народу.

Досліджено ефективні способи використання матеріалів культурної спадщини, традицій та звичаїв під час вивчення іноземної мови як умови міжкультурної комунікації.

Матеріалом нашого дослідження слугували автентичні тексти творів письменника О. Генрі та відео, розміщені на платформі Youtube. На підставі проведеного нами дослідження, можна зробити висновки, що використання відео у навчальному процесі має численні переваги, зокрема покращення запам'ятовування, зручність перегляду, підвищення уваги студентів, покращення рівня цифрової грамотності та розвиток комунікативних навичок. Разом з тим, автентичний текст представляє собою цілу низку корисної лексики і правильне граматичне оформлення висловлювання, а також змістовну сторону, що містить інформацію про культуру країни, мова якої вивчається. Отже, застосування оригінальних текстів та відеоматеріалів на заняттях іноземної мови для формування мовленнєвих навичок та набуття міжкультурної компетентності є надзвичайно ефективним.

Виходячи з результатів нашої роботи ми можемо стверджувати, що для ефективної комунікації культур, люди повинні бути готовими адаптуватися до нових ситуацій, поважати інші способи сприйняття світу, інші звичаї та вірування. Очевидно, що важливою складовою навчального процесу має бути вироблення стратегії з підготовки «міжкультурної» особистості, що сприймає і реалізує себе як складову частину світового культурного процесу.

Я, Зубкова Юлія Віталіївна, своїм підписом засвідчую, що моя бакалаврська робота «Вивчення іноземних мов як умова міжкультурної комунікації» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва І. О. Вступ до теорії міжкультурної комунікації : Підручник / І. О. Алексєєва. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. – 300 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – Київ: Академія, 2004. – 344 с.
3. Зубкова Ю. В., Чуланова Г. В. Вивчення іноземних мов як умова міжкультурної комунікації [Збірка доповідей] // Актуальні проблеми сучасної науки та освіти (частина II): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 15-16 квітня 2020 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2020. – С. 9-11.
4. Качкан В. А, Величко О. Б., Божко Н. М. та ін., за редакцією В. А. Качкана Історія української культури : нац. підручник [Книга]. – Київ : Медицина, 2014. – 368 с.
5. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація [Книга]. – Київ : Академія, 2012. – 288 с.
6. Подольська Є.А., Лихвар В.Д., Погорілий Д.Є. П 44 Кредитно-модульний курс культурології. Навчальний посібник. [Книга]. – Київ : Фірма «Інкос», Центр навчальної літератури, 2006. – 368 с.
7. Постригань А. В. Мова як інструмент міжкультурної комунікації для формування особистості / Збірка доповідей // Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. / ред. Постригань А. В.. – Київ : ДВНЗ «Київський національний університет імені Вадима Гетьмана», 2016. – С. 112-115.
8. Саєнко Н. С. Розвиток іншомовних здібностей студентів технічних спеціальностей / Н. С. Саєнко. // Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка. – 2011. – №6. – С. 294–302.
9. Сніговська О. В. Мова в контексті міжкультурної комунікації: перехід від еллінізації до вестернізації/американізації / О. В. Сніговська. // The Fifth

- European Conference on Languages, Literature and Linguistics : “East West” Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, Vienna, Austria. – 2015. – №10. – С. 177–181.
10. Тодорова Н. Ю. Кроскультурний менеджмент : Навчальний посібник / Н. Ю. Тодорова. – Донецьк: ДонНТУ, 2009. – 330 с.
 11. Bouchard J. Ideology, Agency, and Intercultural Communicative Competence : A Stratified Look into EFL Education in Japan / Jeremie Bouchard. – Singapore: Springer, 2017. – p. 393. – (Intercultural Communication and Language Education).
 12. Celce-Murcia M. Teaching English as a Second or Foreign Language / Marianne Celce-Murcia., 2010. – 552 p.
 13. Hernández D’Arcy & Liza Helga Intercultural Communication in Foreign Language Learning and Retention in Online Learning [Report] / Departament de Lingüística Aplicada. – Valencia : Universitat Politècnica de València, 2016. – 298 p.
 14. Hua Zhu The language and intercultural communication reader [Book]. – New York : Routledge, 2011. – 428 p.
 15. Jack G. & Phipps, A. Tourism and Intercultural Exchange: Why Tourism Matters [Book]. - Clevedon : Channel View Publications, 2005. – 196 p.
 16. Jackson J. Introducing Language and Intercultural Communication / Jane Jackson. – New York: Routledge, 2014. – 1068 p.
 17. Kateryna Davidovitch & Nitza, Khyzhniak Language Personality in the Conditions of Cross-Cultural Communication: Case-Study Experience [Article] // International Education Studies. – [s.l.] : Canadian Center of Science and Education, 2018. – 2 : Vol. 11.
 18. Leung K., Ang, S., & Tan, M. L. Intercultural competence. Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior [Conference]. – 2014. – Vol. 1. – P. 489-519.

19. Liu Shuang *Introducing Intercultural Communication: Global Cultures and Contexts* / Liu Shuang, Volcic Zala, Gallois Cindy. – London: SAGE Publications Ltd, 2010. – 328 p.
20. Müller-Jacquier B. *Intercultural Communication* [Book]. – London : Routledge, 2004. – 402 p.
21. Nguyen Hoa *Intercultural Communication Competence from an Identity Constructionist Perspective and its Implications for Foreign Language Education* [Article] // *VNU Journal of Foreign Studies*. – 2019. – 1 : Vol. 35.
22. Sheeraz Ali. *The Importance of Culture in Second and Foreign Language Learning* / Sheeraz Ali, Bahram Kazemian, Israr Hussain Mahar. // *Dinamika Ilmu: Journal of Education*. – 2015. – P. 1–10.
23. Song H. *Cross-cultural Communication and Foreign Language Teaching* / H. Song. // *International Conference on Education Technology and Social Science: Atlantis Press*. – 2014. – P. 248–250.
24. Spencer-Oatey H. *Intercultural competence and pragmatics research: Examining the interface through studies of intercultural business discourse* / Helen Spencer-Oatey // *Pragmatics across Languages and Cultures* / Helen Spencer-Oatey. – Berlin: De Gruyter Mouton, 2010.
25. Stepanovienė A. *Students' attitude towards intercultural communication development while learning foreign language* [Article]. – Kaunas : Mykolas Romeris University , 2016. – Public Security and Public Order. – 16.
26. Thomas K. *The Handbook of Critical Intercultural Communication* / K. Thomas, R. T. Halualani. – Chichester, West Sussex: Blackwell, 2010. – 630 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

27. Бацевич Ф. С. *Словник термінів міжкультурної комунікації* / Флорій Сергійович Бацевич. – Київ: Довіра, 2007. – 205 с. – (М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка). – (Словники України).

28. Authentic Text [Електронний ресурс] // The Gale Group, Inc.. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://encyclopedia2.thefreedictionary.com/Authentic+Text>.
29. Meaning of video in English [Електронний ресурс] // Cambridge University Press – Режим доступу до ресурсу: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/video>.
30. The Editors of Encyclopaedia Britannica. O. Henry American Author [Електронний ресурс] / The Editors of Encyclopaedia Britannica // Encyclopædia Britannica, Inc. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.britannica.com/biography/O-Henry>.
31. Ten Definitions of Intercultural Competence [Електронний ресурс] // Commisceo Global Consulting Ltd.. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.commisceo-global.com/blog/10-definitions-of-intercultural-competence>.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. 10 Strangely Cool British Traditions Still Practiced Today [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=tXby6pTYybo>.
2. After Twenty Years by O. Henry: The Four Million [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://etc.usf.edu/lit2go/131/the-four-million/2413/after-twenty-years/>.
3. A Retrieved Reformation by O. Henry [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/a-retrieved-reformation>.
4. British Food. Learn English [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.youtube.com/watch?v=AeDco_eYzyI&t=27s.

5. British Holidays - New Year's Day [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=q7rerMwQ4cw&list=PL5bLw9Uguvv1FEZVovZqsd2-mM2os8aJe>.
6. Emily Blunt and James McAvoy Explain a Typical British Day | Vanity Fair [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=sTwiDhosVks>.
7. Hard to Forget by O. Henry [Электронный ресурс] // The Literature Network – Режим доступа до ресурсу: http://www.online-literature.com/o_henry/4222/.
8. How do people talk about Christmas in the UK? [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=yPvOJx3k1xA>.
9. The last leaf by O. Henry [Электронный ресурс] // Lingualeo – Режим доступа до ресурсу: <https://lingualeo.com/ru/jungle/the-last-leaf-by-o-henry-104570>.
10. Vanity by O. Henry [Электронный ресурс] // The Literature Network – Режим доступа до ресурсу: http://www.online-literature.com/o_henry/4219/.

ДОДАТКИ

Додаток А

План-конспект уроку англійської мови

Студенти 3 курсу

Тема: О. Генрі. Коротке оповідання “After Twenty Years”

Мета:

- ✓ **навчальна:** вивчити новий лексичний матеріал до оповідання “After Twenty Years”, дізнатися нову інформацію про О. Генрі, вміти оперувати новою інформацією, виконуючи ряд вправ на закріплення нової інформації, вміти виконувати перед–і–після текстові завдання, стимулювати усне спонтанне мовлення на основі групової роботи і ряду виконаних вправ;
- ✓ **розвивальна:** розвивати навички читання, письма, логічного мислення, самостійної роботи;
- ✓ **виховна:** виховувати належне ставлення особистості до літератури країни, мова якої вивчається.

Обладнання: роздатковий матеріал з вправами за змістом оповідання О. Henry “After Twenty years”, текст оповідання О. Henry “After Twenty years”, проекторна дошка.

Хід уроку

І. Початок уроку.

Привітання. (Greeting)

T: Good morning, students!

S: Good morning, teacher!

T: I am happy today! You see, I’m in a good mood today. Can you guess why?

Введення в іншомовну атмосферу. (Warm-up)

S: I think you are in a good mood because:

- ✓ You have no headache and feel well;
- ✓ You like English lesson very much;
- ✓ The weather is very fine today;

Worksheet

Write the definition next to each of the following words. Next, write a sentence that properly uses each word in context.

1. Habitual:

2. Intricate:

3. Stalwart:

4. Keen:

5. Dismal:

6. Grasp:

7. Simultaneous:

Reading Activity.

T: Dear students, read the short story by O. Henry, please. You can see it on your worksheets. While reading, pay attention on the main characters.

Students read the story “After Twenty Years”.

After-reading Activity.

T: Do you like the story? What is its main topic? What is the setting of the story? What is the mood like? Why do you suppose Bob is so eager to tell his life story to Jimmy? What is the true identity of the patrolman?

T: Now you are to write a summary of the story. Please, cover only the main points of it. Write at least 70 words.

Students write their summaries and present them to others.

T: Now, we will do some tests to check your understanding. Please, take these worksheets.

Test. O. Henry *After Twenty Years*

1. William Sydney Porter, the author of *After Twenty Years*, is better known to readers as _____.

a) Mark Twain	c) Samuel Clemens
b) M. Shyamalan	d) O. Henry

2. The author of '*After Twenty Years*' was famous for using what kind of sudden and unexpected turn of events in a story's conclusion?

a) mystery ending	c) mixed ending
b) twist ending	d) suspense ending

3. Which of these is NOT a character in '*After Twenty Years*'?

a) Jimmy Wells	d) All answers are correct
b) a plainclothesman	e) No answer is correct
c) 'Silky' Bob	

4. Where is the setting?

a) New York	c) Chicago
b) Orlando	d) Boston

5. The last paragraph of this story is intended to

a) leave the reader laughing.	d) add one more surprise to the story.
b) raise new questions in the reader's mind.	e) change the reader's opinion of the police.
c) provide a moral to the story.	

6. What is the waiting man's connection to Jimmy Wells?

a) They are brothers.	d) They were childhood friends.
b) They once worked in the same restaurant.	e) Both are running from the police.
c) They often travel together.	

7. Which word best completes the following sentence?
 It was such an intricate design that only a _____ could copy it.

a) fool	d) professional
b) relative	e) patient
c) child	

Answer key: 1d, 2b, 3d, 4a, 5b, 6d, 7d.

III. Заключна частина уроку.

T: At home you should write an essay to develop your critical thinking.

Home Task: Jimmy Wells decides to arrest his former best friend. Do you agree with his decision or do you feel that he should have let Bob go? Explain your answer with concrete support.

T: You've done a great job today! Hope you enjoyed our lesson! See you next time, goodbye!

Додаток Б

План-конспект уроку англійської мови

Студенти 3 курсу

Тема: British Traditions

Мета:

- ✓ *навчальна:* вивчити новий лексичний матеріал з теми *British Traditions*, дізнатися нову інформацію про незвичайні британські традиції, вміти оперувати новою інформацією;
- ✓ *розвивальна:* розвивати навички аудіювання, письма, логічного мислення, самостійної роботи;
- ✓ *виховна:* виховувати належне ставлення особистості до традицій країни, мова якої вивчається.

Обладнання: роздатковий матеріал з вправами за темою *British Traditions*, проекторна дошка.

Хід уроку

I. Початок роботи***Привітання (Greeting)***

T: Good morning, students!

S: Good morning, teacher!

T: I am glad to see you all! Hope you are in a good mood today.

Введення в іншомовну атмосферу. (Warm-up)

T: What do you see at the board? Can you guess what is our topic today?

S: British traditions.

T: Of course, you are right. Today we will learn more about UK traditions and talk about strange traditions still practiced in UK.

T: What associations come to your mind when you think about UK traditions? Let's make a mind map on the board.

II. Основна частина уроку

T: Do you know any UK traditions, which seem to be a little bit strange?

SI: Wearing wing in a court.

S2: Dancing around the maypole.

T: Great! Today we are going to know more about them and watch an interesting video with a top list of UK unusual traditions.

Listening Activity

T: Let's watch a video. While watching, make some notes, please.

Students watch the video "10 Strangely Cool British Traditions Still Practiced Today"
(link <https://www.youtube.com/watch?v=tXby6pTYybo>)

After-listening activity.

T: What is the most unusual tradition named in this video, to your mind? Have you ever heard about them before? Does our country have such unusual traditions? Can you name them?

T: Now you are to do the exercise to check your understanding. You can see the worksheets on your desks.

10 Strangely Cool British Traditions Still Practiced Today

1. Check your understanding: true or false.

1. The Queen of England doesn't have a passport. *True False*
2. Since 1950, England's Sovereign has sent special cards and greetings to people celebrating milestones like significant birthdays and anniversaries. *True False*
3. To boost the chances of sunny skies, birthday celebrations for the monarch are scheduled in the spring months, regardless of when they were born. *True False*
4. Some judges still wear wigs in court. *True False*
5. Some police forces are putting custodian helmets back into regular rotation. *True False*
6. The Duke of Northern Ireland pays rent. *True False*
7. Each year when the Parliament begins its season the Queen's husband gives a government-written speech outlining the year's agenda. *True False*

2. Match the vocabulary with the definition.

1. descendant	a) a London costermonger wearing traditional ceremonial clothes covered with pearl buttons
2. custodian	b) give a summary of something
3. infantry	c) a person who has responsibility for taking care of or protecting something
4. pearly king	d) a person who is related to you and who lives after you, such as your child or grandchild
5. outline	e) soldiers marching or fighting on foot; foot soldiers

Answer key: ex. 1: 1T, 2F, 3F, 4T, 5T, 6F, 7T. ex. 2: 1d, 2c, 3e, 4a, 5b.

III. Заключна частина уроку

T: It was a great pleasure to work with you today, you've done an excellent job!

T: At home you should do such tasks:

1. Interactive UK quiz (link <http://primaryhomeworkhelp.co.uk/revision/uk.html>)
2. Choose one of the British holidays and prepare PowerPoint presentation (10-15 slides).